

Samen Preken rondom Kerst

Verlossing tot wat?

Over vernieuwing, inclusiviteit, visie en lijden

Lukas 2.22-40

door ds. Henriëtte Howarth-De Greef

[1] *inventio*: oriëntatie vooraf

Zondag na Kerst

Deze bijdrage is bestemd voor de zondag na Kerst. In Engeland, waar ik predikant ben, is op deze zondag het kerkbezoek meestal laag. En de predikant neemt een week vakantie na al het harde werk rondom de kerstdiensten. Het gevoel dat mensen hebben bij deze dagen na Kerst is een combinatie van opluchting dat de kerstdrukke voorbij is en een anti-climax dat de sleur van het leven weer begint. Dat laatste gevoel zal dit jaar sterker zijn omdat in Engeland families elkaar mogen ontmoeten tussen 23-27 December, maar daarna de beperkingen weer hervat worden. Er wordt daarna ook een piek in de infecties verwacht. Er is de afgelopen weken een sterker gevoel van hoop vanwege de vaccin. Het is goed om in gedachten te houden dat de preek *online* wordt uitgezonden. Er kijken/luisteren mensen mee die normaal niet naar de kerk gaan.

In de prediking op deze zondag na Kerst, is het wellicht aan te raden een wat reflectievere toon te kiezen, na de uitbundigheid van de kerstviering. Het bijbelgedeelte met Simeon en Hanna in de hoofdrol leent zich daar goed toe. Zij zijn zelf reflectieve en spirituele mensen die jaren gewacht hebben, en er nu in hun vreugde op reflecteren wat de komst van de Messias te betekenen heeft.

Wat nu?

Officieel is het kerstseizoen nog niet voorbij. Het gaat nog door tot *epifanie* (wat voor een groot gedeelte van de wereldkerk het echte Kerstfeest is) en in sommige tradities zelfs tot *candlemas* (het feest van de presentatie in de tempel dat in de Anglicaanse liturgie 40 dagen na Kerst wordt gevierd). Maar in de ervaring van veel mensen is Kerst wel achter de rug. Straks kan de kerstboom met alle versierselen weer opgeborgen. Terug naar de werkelijkheid. En wat nu? Paulus roept in Filippenzen 2:12 de gemeente op 'to work out your salvation', wat in de NBV misschien niet zo goed vertaald is met 'je inspannen voor de redding'.

Het woord *soteria* wordt hier gebruikt in het grieks. Hoe kunnen we na Kerst, de redding die ons als geschenk gegeven wordt in Christus, werkelijkheid maken? Hoe kunnen we daarmee aan het werk? Hoe wordt de verlossing werkelijkheid voor onszelf en voor anderen? Ook in Lucas is er de uitdaging om de verlossing die ons aangezegd en gegeven wordt in Christus, ook zelf te zien en na te volgen: werkelijkheid te maken. We zijn niet alleen verlost van, maar ook verlost voor..... Zoals het volk Israel verlost was van de slavernij in Egypte en nu in het verbond met God, hem gaat dienen. Met deze gedachten kunnen we mensen de oudejaarsdagen en het nieuwe jaar insturen: Wat nu? Waartoe zijn we verlost? Hoe ziet dat eruit in 2021?

Het bijbelgedeelte dat mij voor deze zondag is aangereikt, wordt in het Anglicaanse leesrooster normaal gelezen op het feest van de presentatie van Jezus in de tempel, 40 dagen na zijn geboorte, het feest van *Candlemas*, wat dan ook officieel het einde is van het kerstseizoen. Er in dat feest valt alle nadruk op het licht dat is geopenbaard aan de heidenen en aan alle volken.

Wat roept de thematiek van ‘verlossing’ op?

Vanaf het begin van de corona tijd hebben we in onze gemeente online-bijbelstudies gehouden. Daarbij hebben we vaak de Psalmen gebruikt. Het is me opgevallen dat de situaties die beschreven worden in de Psalmen nu veel dichter staan bij de ervaring van mensen dan voorheen. Bijvoorbeeld het begin van Psalm 40

*Vol verlangen heb ik op de Here gewacht
en hij boog zich naar mij toe.
Hij heeft mijn roep om hulp gehoord.
Hij trok mij uit de kuil van het graf,
uit de modder, uit het slijk.*

Of Psalm 34: 7

*In mijn verdrukking riep ik tot de Here
Hij heeft geluisterd en mij uit de nood gered.*

De vertaling in *The Message*, door Eugene Peterson zegt:

*When I was desperate, I called out,
and GOD got me out of a tight spot.*

Het gevoel ‘vast te zitten’, ‘geen kant uit te kunnen’ is een reële ervaring geworden, tijdens de ‘lockdown’. De lockdown heeft het beste maar ook het slechtste in mensen naar boven gebracht en veel mensen zijn zichzelf behoorlijk tegengekomen. De roep naar God toe: red me, bevrijd me, verlos me, help me, lijkt meer uit het hart te komen. En het is een gemeenschappelijke ervaring en daardoor een gezamenlijke roep om hulp: verlos ons!

In die zin is er een grotere openheid naar God toe. En kunnen we denk ik als kerk vrijmoediger spreken over de verlossing die alleen God kan geven. Terwijl we daarbij ook vast blijven houden aan de verrassende manier waarop God dat doet – door mensen op aarde. Van Mozes in het rieten mandje tot aan Jezus in de kribbe. Als we als kerk de roep om verlossing en hulp horen van mensen, hebben we ook de verantwoordelijkheid die verlossing aan te bieden, niet alleen geestelijk, in de prediking en het pastoraat, maar ook heel praktisch. De meeste kerken in Engeland doen actief mee met voedselvoorziening en werken samen met de ‘community groups’ om het sociale en economische leven van mensen te verbeteren. Veel gemeenteleden zijn er bij betrokken via hun dagelijks werk, in de verpleging, het onderwijs of op andere manieren.

Er is ook een dieper besef bij mensen dat de problematiek waarmee we te maken hebben op een globale schaal, niet alleen van covid-19 maar ook van het klimaat, Brexit, de economie, armoede, oorlog – noem maar op, te groot is. En dat er goddelijke wijsheid en goddelijke redding nodig is. De Anglicaanse aartsbisschoppen riepen november uit tot ‘maand van gebed’. Daarbij is behoorlijk vrijmoedig gebeden om een vaccin. Nu het middel er is wordt ook erkend dat God daarvoor gedankt mag worden. Natuurlijk is het gecompliceerd want het moet allemaal nog daadwerkelijk gerealiseerd worden. De onderliggende oorzaken van de coronacrisis worden door de vaccin niet opgelost. Hopelijk weten de meeste gemeenteleden nu dat de

onderliggende problematiek van Covid-19 te maken heeft met menselijk gedrag en onze relatie tot het klimaat en de schepping. Wat dat betreft blijft de roep om verlossing doorgaan en moet er nog veel gebeden en ook gewerkt worden.

[2] *homiletische exegese*

1. Plaats en tijd en context, backdrop

Dit bijbelgedeelte speelt zich af in Jeruzalem. Het Lucasevangelie begon in de stad Jeruzalem met Zacharias en Elisabeth. Vervolgens verschoof de aandacht naar het dorp Nazaret waar de engel Gabriël aan Maria verscheen, daarna naar Bethlehem, waar Jezus geboren werd en nu weer in Jeruzalem.

Het is nu 40 dagen na de geboorte van Jezus, de periode die joodse vrouwen in afzondering moesten leven omdat ze volgens de wet onrein waren. In die periode mogen ze de tempel niet binnengaan. Het is de moeite waard Leviticus 12:1-8 hier even op na te lezen. Nu, na 40 dagen, gaat Maria naar de tempel voor een reinigingsritueel. We lezen in het vers hiervoor, Lucas 2:21, dat de besnijdenis al plaats had gevonden, op de achtste dag na de geboorte, de dag waarop Jezus ook zijn naam kreeg die door Gabriël was voorzien (Lucas 1:31). De wet schreef voor om een offer te brengen voor het reinigingsritueel. Als je arm was mochten dat twee tortelduiven zijn (Lev. 5:11). Het feit dat Maria en Jozef twee tortelduiven gaven, geeft aan dat ze *arm* waren. Wanneer je Leviticus 12:1-8 leest wordt meteen duidelijk dat er in de joodse traditie voorkeur gegeven wordt aan een zoon boven een dochter. De periode van onreinheid zou langer hebben geduurd als het een dochter geweest was, nl. 80 in plaats van 40 dagen. De tempel was een plek waar 'onreinen' geen plaats hebben. Het maakt het des te opvallender dat in het evangelie van Lucas vrouwen een belangrijke rol spelen. En het zet ook een opstapje naar de bediening en het onderwijs van Jezus die de tempel religie respecteerde maar er ook zijn ernstige vragen bij had. In dit gedeelte beginnen we te proberen dat de tempel een religieus instituut is waar vernieuwing nodig is, wat we in de bediening van Jezus nog vaker terug zullen horen.

Maria en Jozef wijden Jezus, als de eerstgeboren zoon aan God toe. (Exodus 13:2, Numeri 3:13, Nehemia 10:35,36. Vergelijk 1 Samuël 1.) Er wordt hier niet gezegd of Maria en Jozef hun eerstgeboren zoon 'vrijkochten', zoals Exodus 13:13 vereist. In Lucas 1:35 was Maria verteld dat 'Jezus' een heilig kind zou zijn. Het gegeven dat Maria en Jozef hem toewijden aan God zegt veel over hun intentie om Jezus inderdaad groot te brengen als een kind dat God toe behoort. We zien meteen al in het volgende hoofdstuk met het verhaal over de twaalfjarige Jezus in de tempel dat dit niet altijd makkelijk was voor hen als aardse ouders.

2. Simeon ziet Gods belofte verlossing verwerkelijkt in Jezus

Maria en Jozef gaan de tempel binnen en worden meteen begroet door Simeon die daar door de heilige Geest heen geleid is. We lezen over Simeon: *hij was een rechtvaardig en vroom man die uitzag naar de tijd dat God Israël vertroosting zou schenken, en de heilige Geest rustte op hem.* Hij is de 'ideale' Israëliet, die het OT kent en die vertroosting verwacht. We denken meteen aan Jesaja 40:1 *Troost, troost mijn volk.* Simeon is hier een personificatie van heel Israël dat met groot verlangen uitzielt naar verlossing en bevrijding.

Simeon neemt Jezus in zijn armen en loofde God. Het lied dat Simeon zingt is het *Nunc Dimittis*. Dit wordt samen met het *Magnificat* gezegd of gezongen in het Anglicaanse avondgebed. Het wordt ook vaak uitgesproken tijdens een begrafenis: *Laat uw knecht nu in vrede heengaan....* Dezelfde woorden die Jacob sprak toen hij zijn zoon Jozef weer levend terug zag (Genesis 46:30).

Het lied van Simeon heeft veel overeenkomsten met het lied van Zacharias, vooral het gebruik van de woorden verlossing en bevrijding.

Zal Jezus dit alles vervullen? We horen in alle evangeliën regelmatig dat de discipelen verward zijn over de aard van de verlossing die Jezus brengt. In Lucas 24:21 horen we een ondertoon van teleurstelling als de Emmaüsgangers zeggen: *Wij leefden in de hoop dat hij degene was die Israël zou bevrijden, maar inmiddels is het de derde dag sinds dit alles gebeurd is.* Het hele lied is geworteld in beelden en woorden uit Jesaja 40-66.

Wat er het meeste uitspringt in dit lied is dat in Jezus de verlossing is gegeven voor alle mensen. Jezus is een licht voor alle volken.

De profetieën, vooral van Jesaja klinken hierin door (Jesaja 40:5; 42:6; 49:6; 52:10 en Psalm 98:2). Zacharia's lied had een focus op het volk Israël, maar hier wordt dat verbreed naar alle volken toe. Het lied is vormgegeven als een gebed: 'Mijn ogen hebben uw verlossing (soteria) gezien'.

Hoe wist Simeon dat deze baby Jezus was? Hij werd geleid door de heilige Geest.

Na dit profetische lied spreekt Simeon nog meer profetische woorden tot Maria en Jozef die volgens het bijbelgedeelte 'verbaasd' waren. Heeft hun verbazing te maken met de aankondiging dat Jezus voor alle volken kwam? Of dat een oude man dit zag en aan hen vertelde? Deze oude man zegent hen. De rol van ouderen in de samenleving is heel wat anders in het Midden-Oosten van die tijd dan in onze westerse cultuur. Het idee dat een ouder iemand een baby zegent is heel natuurlijk.

Verlossing komt met een prijs

Simeon zegende hen en vertelt dan in zijn eigen woorden dat het kind Jezus ook verdeeldheid zal brengen (Lucas 12: 51-53; 20:9-18) zoals het woord van God in het OT al een punt van controversie was (Jesaja 8:14 geciteerd in Lucas 20:17-18; Matteüs 21:44). Niet iedereen in Israël is zoals Simeon en niet iedereen zal Jezus als de Zoon van God herkennen. Velen zullen hem haten en dat zal leiden tot de kruisiging. Ditzelfde proces zal ook plaatsvinden in de ziel van Maria. Zij was ook een kind van haar tijd. En de boodschap van Jezus stond vaak haaks op wat zij zelf verwachtte en geloofde en veroorzaakte ook in haar pijn en onbegrip. Ondanks dat ze Jezus niet altijd begreep bleef ze trouw en was ze er tot aan het eind.

Simeons woorden tot Maria: *Zelf zult u als door een zwaard doorstoken worden* klinken als een waarschuwing. Natuurlijk is het iets dat elke nieuwe moeder weet: het leven van je kind zal kwetsbaar zijn en er zal lijden op hun pad komen. Als je kind lijdt, lijd je als ouder ook. Matteüs vertelt over de pijn die moeders ervaren als alle tweejarig babies in Bethlehem en omgeving vermoord worden door Herodus in Matteüs 2:16-18 waar geciteerd wordt uit Jeremia *Er klonk een stem in Rama, luid wenend en klagend, Rachel beweende haar kinderen en wilde niet worden getroost, want ze zijn er niet meer.* Een onbegrijpelijk verhaal, maar helaas de realiteit. Maria en Jozef ontsnapten aan dit lijden door met Jezus naar Egypte te vluchten, tot de dood van Herodes. Ongetwijfeld bracht het leven als vluchtelingen ook lijden en angsten met zich mee. Er komt nog meer lijden in het leven van Maria en Jezus, vooral rondom de kruisiging. *Zo zal de gezindheid van velen aan het licht komen* (Lucas 2:35). Het lijden zal ook zuiverend zijn en aan het licht brengen wat er echt in mensen omgaat. Het kwaad komt aan het licht en de verlossing vindt echt plaats door de dood van Jezus aan het kruis.

Hanna bevestigt wat Simeon zag

Hanna is de tweede getuige in dit verhaal (zie Deuteronomium 19:15 voor het belang van twee getuigen). Het is opvallend dat er in elke scène van het geboorteverhaal een man en een vrouw een rol spelen. Elisabet en Zacharias, Maria en Jozef, Simeon en Hanna. Zij spreekt over de

bevrijding van Jeruzalem (lutrosis, redemption), een directe verwijzing naar Jesaja 52:9. Opnieuw grote woorden en een groot visioen.

Hanna is een profetes (één van de zeven vrouwen die geprofeteerd hebben volgens het OT: Mirjam, Debora, Hanna, Abigaïl, Hulda en Esther. Haar vader's naam stamt van Penuël (Genesis 32:3-31 God zien van aangezicht tot aangezicht). Ze is weduwe (1 Timoteüs 5:5) en de evangelist benadrukt haar ouderdom. De commentaren zijn het er niet over eens of ze 84 is of dat ze 84 jaar weduwe is en dus ongeveer 104 jaar oud is.

Van Hanna wordt gezegd: *Ze was altijd in de tempel waar ze God dag en nacht diende. Op dat moment kwam ze naar hen toe, bracht hulde aan God en sprak over het kind met allen die die uitzagen naar de bevrijding van Jeruzalem.*

Een extra detail over Hanna is dat ze met anderen sprak over het kind. We zijn nooit te oud om te evangeliseren!

Terugkeer naar Nazaret

Nog een keer wordt benadrukt dat *Jozef en Maria alles overeenkomstig de wet van de Heer hadden gedaan*, waarna de familie terugkeert naar het dorp Nazaret in Galilea waar Jezus opgroeit. *Het kind groeide op, werd sterk en was begiftigd met wijsheid; God genade rustte op hem.* Vergelijkbare woorden werden gezegd over Johannes in Lucas 1:80.

De volgende keer dat we van Jezus horen is weer in de tempel in Jeruzalem op twaalfjarige leeftijd. Waarom is het toch zo belangrijk dat hij daar naar terug blijft keren? Het is een plek van traditie, onderwijs en ook van vernieuwing.

[3] *theologische kernen en existentiële verificatie*

In de paragraaf hierboven heb ik al wat aanzetjes gegeven tot thema's die wat dieper doordacht en onderzocht kunnen worden.

1. Vernieuwing van de tempel en de kerk

In alle evangeliën, maar misschien nog het meest in Matteüs en Lucas, is het duidelijk dat Jezus in de joodse traditie staat. Zijn ouders houden zich aan de joodse wetten. Jezus is geworteld in de wet en profeten en citeert er regelmatig uit. Hij bezoekt de tempel en de synagogen. De komst van Jezus past in het grote verlossingsverhaal van God. Het is belangrijk voor Lucas, die het evangelie schreef zo'n 50 jaar na de dood en opstanding van Jezus, te 'bewijzen' dat de vroege kerk niet tegenover het jodendom staat want Jezus zelf was immers een jood.

Lucas laat echter ook zien dat Jezus in zijn leven en bediening kritisch staat tegenover de tempel, het religieuze instituut en de wet als die te letterlijk wordt toegepast. Ook hiermee staat Jezus in de traditie van de profeten die immers zelf ook kritisch waren ten opzichte van de tempel. Alle profeten in de verschillende tijden van het leven van Israël waarschuwden tegen tempelreligie en rituelen, vooral als ze niet gepaard gingen met een leven in gerechtigheid. Bijvoorbeeld Jeremia 7, in zijn tempelpreek, Amos 5:21vv., Jesaja 58, Micha, Joël en zelfs Maleachi, de profeet die na de herbouw van de tempel profeteerde.

Jezus heeft vaak conflicten met de *tempeloverheid bijvoorbeeld* over de vraag wat rein en onrein is. Dit is een belangrijk thema in Lucas 2. Het verhaal over de reiniging van de tempel is ook belangrijk (Lucas 19:45-47). Jezus citeert op dat moment Jeremia 7:11.

Als het inderdaad zo is dat er in Jezus een nieuw tijdperk aanbreekt, waar de profeten op wachten, waar Zacharias, Simeon en Maria over zongen, houdt dit ook een vernieuwing in van de tempel. Is de stap te maken van tempel naar kerk? Kunnen we de tempel vergelijken met het instituut van de kerk? De Jezus die we aanbidden in de kerk, is het licht van de wereld. Als we hem werkelijk aanbidden moeten onze kerkdiensten, onze praktijken, alles wat we doen een openheid hebben naar de wereld toe en niet vastzitten in traditie.

2. Inclusiviteit van het evangelie, er gebeurt iets nieuws

De kern van het *Nunc Dimittis* is dat in Jezus de verlossing is geven voor alle mensen. Jezus is een licht voor alle volken. We hebben dit boven onder 2.2 al uitgebreid besproken. Verlossing is dan ook veel breder dan alleen geestelijke verlossing voor hen die in Jezus geloven. Het is een verkondiging voor iedereen! Is dit iets nieuws? Nee, want de profeten zagen dit al. Maar hoe dit er dan in praktijk uit gaat zien voor een tempelreligie die geen buitenlanders toelaat etc. is iets wat we in de vroege kerk, en in de brieven van Paulus uitgebreid te zien krijgen. Paulus noemt zichzelf een *dienaar van Christus voor de heidenen* (Romeinen 15:16). De vraag is wat deze radicale boodschap voor de kerk in de 21^e eeuw betekent. Wie zijn de mensen die zich misschien buitengesloten voelen door de kerk?

3. Het zien met het geestelijke oog: gebed en contemplatie

Hoe wisten Simeon en Hanna dat Jezus de Messias was? Hoe kwam het dat Simeon en Hanna er allebei precies op het juiste moment waren? Natuurlijk kan het zijn dat de evangelist het verhaal zo in elkaar gezet heeft om duidelijk te maken dat Jezus echt de Messias was. Maar zelfs dan, binnen dat verhaal, spelen zij de rol van diep geestelijke mensen die de baby zagen en wisten dat het de Messias was. De heilige Geest speelt een belangrijke rol in het evangelie van Lucas. Jezus wordt voortdurend geleid door de heilige Geest.

Zouden we kunnen zeggen dat Simeon en Hanna mystici waren? Ze hadden mystieke kennis, intuïtie en wijsheid. Ze wisten allebei dat Jezus er was op die plaats en die tijd. Ze voelden het aan. Ze hadden een dimensie in hun geestelijk leven waar de Geest bij aan kon sluiten. Zagen ze dat Jezus een 'wonderkind' was? Dit was met het gewone oog niet te zien, een arm gezin uit Nazareth....

In de westerse maatschappij en ook in onze kerken, ligt veel nadruk op rationeel en verstandelijk denken en geloven. Buitenkerkelijke spirituele bewegingen hebben meer openheid voor meditatie, mystiek en intuïtie. Maar dat zou toch ook binnen de kerk moeten horen? Er zijn grote geestelijke denkers zoals Thomas Keating, Thomas Merton, Richard Rohr, Cynthia Bourgeault die hier veel over schrijven.

De ervaring van Simeon en Hanna is die van veel mensen tegenwoordig en daar kan in de preek bij aangesloten worden. Deze dimensie in het verhaal sluit aan bij een hedendaagse spiritualiteit die veel mensen ervaren en practiseren buiten de kerk om.

4. Vallen en opstaan, kribbe en kruis, geboorte en dood

De woorden die tot Maria gesproken worden raken mensen existentieel heel diep. Vooral ouders. Wie heeft er nooit zorgen gekend om kinderen of kleinkinderen of kinderen van vrienden? De mensheid ervaart op het moment massaal wat 'lijden' is. Bijna iedereen kent wel iemand die ziek geweest is of op andere wijze getroffen is door het coronavirus. Simeon lijkt te zeggen dat ook in het christelijk geloof, lijden onvermijdelijk is. Er zal altijd weerstand zijn tegen Jezus.

[4] *praedicatio*: homiletische observaties

Al het bovengaande was belangrijk om te doen. Het schrijven van de preek zelf is nu een discipline. Het meeste van wat bij elkaar vergaard is, zul je niet direct gebruiken of citeren, maar we vertrouwen erop dat God het gebruikt.

Walter Brueggemann geeft in een filmpje van drie minuten een mooi advies voor predikers. Het woord dat gebracht wordt naar de gemeente is 'a word from elsewhere' en het gebruikt de 'imagination' en het roept 'missional energy' op bij de gemeente.

https://www.youtube.com/watch?v=J5nPIPMDDQ0&feature=emb_logo

Hij adviseert om de preek prioriteit te geven in het gemeentewerk. Ik hoop dat jullie dit niet lezen op zaterdag 26 december.... alhoewel de zondag na Kerst misschien de enige uitzondering in het jaar is dat het wel op het laatste moment mag komen vanwege de kerstdrukke. Preek en praktijk moeten dicht bij elkaar staan, ze voeden elkaar. Vaak gebeuren er dingen doordeweeks die ingebracht kunnen worden in de preek.

Wat is het woord van God voor de gemeente, op deze dag? Er zit veel in dit gedeelte, dus er moeten keuzes gemaakt worden. Een andere vraag is, wat je als prediker wil bereiken bij de gemeente. Waar wil je dat ze over nadenken? En dat hangt natuurlijk van de gemeente af en haar context en ook van wat de relatie is tussen de prediker en de gemeente.

Als ik zelf over dit bijbelgedeelte zou preken zou ik voor een korte preek één van de volgende twee thema's kiezen, en voor een langere preek ze allebei verwerken.

1. Iedereen hoort erbij

Lucas geeft een plaatje van heel veel mensen die bij het geboorteverhaal van Jezus betrokken zijn. Iedereen in de gemeente heeft een plek. Niemand is buitengesloten. We zijn allemaal ontvangers EN verkondigers van de verlossing, in woord en daad.

2. Zie jij iets wat ik niet zie?

Simeon en Hanna herkenden Jezus als de Verlosser, de lang verwachte Messias. Zij zagen het. Maria en Jozef zien het ook. Niet iedereen ziet het. Wat kunnen wij doen om onze eigen geestelijke antenne te ontwikkelen? Hoe kunnen wij anderen daarbij helpen?

Ik geef nu een korte preekschets waarin ik deze twee thema's verwerk. Ik hou me bijna altijd aan een vierdelige structuur van de preek.

- **Begin**, wat is je context? Probeer de gemeente er meteen bij te betrekken.
- **Bijbelverhaal** en uitleg
- **Connectie met het leven**
- **Wat nu?**

Begin: Context

Je eigen context: stel bv. de (retorische) vraag wat mensen gedaan hebben met de kerstdagen. Bij mij in de gemeente laat ik mensen ook echt antwoorden (zelfs met een mondkapje op). Hebben we andere mensen gezien? Of gebeld? Zijn ze alleen geweest of hebben ze het met het gezin gevierd? Spelletjes gespeeld? Misschien contact met de burens gehad? Deel ook iets van je eigen ervaring. Probeer er een beetje humor in te leggen. En tegelijkertijd te erkennen dat het moeilijke dagen waren voor sommigen. Met deze vraag breng je naar boven dat iedere familie-situatie anders is. Suggereer dan dat mensen die een familie hebben wellicht gesproken hebben

met iemand van een andere generatie. Misschien je oma of opa of je kleinkinderen. Maak dan het stapje naar het bijbelverhaal. Het gaat hierin om drie generaties:

1. Het kind Jezus,
2. de ouders: Maria en Jozef
3. de oudere mensen: Simeon en Anna.

Alle drie generaties dragen wat bij: de onschuld en de mogelijkheden van de baby; de vreugde, zorg en verantwoordelijkheid van de ouders; de wijsheid en spiritualiteit van Simeon en Hanna.

Het bijbelverhaal

Vertel het bijbelverhaal. Benadruk dat dit verhaal het bijbelse geboorteverhaal van Jezus afrondt. Vertel dat het evangelie van Matteüs het verhaal van de drie koningen bevat, wat misschien zelfs twee jaar later plaats vond. Maar dat in Lucas dit verhaal van de presentatie in de tempel een afronding is.

Als we nu terugkijken op het bijbelse geboorteverhaal hebben er al heel wat mensen een rol gespeeld: Elisabet en Zacharia, Jozef en Maria, herders, engelen, koningen, profeten en priesters, armen en rijken, dorps- en stadsbewoners. Misschien hebben mensen thuis, of staat er in de kerk wel een 'nativity' waar we veel van deze figuren, inclusief de dieren (schepping) in terug vinden. Sommige mensen staan er kritisch tegenover dat de koningen of wijzen bij het stal-tafereel geplaatst worden want dat was toch twee jaar later? Maar het geeft aan hoe inclusief het kerstverhaal is, het bevat *'the fools from the west and the wise from the east'*. En ook oude mensen zoals in het verhaal van vandaag.

We stappen nu even weg bij de stal in Betlehem en bevinden ons in de stad Jeruzalem in de tempel waar we een jong stel met een baby ontmoeten. Het gewone leven van Jezus als een joods jongetje is begonnen. Leg kort uit waarom ze in de tempel zijn en wat ze daar doen. Benadruk het verlangen in Maria en Jozef om Jezus op te brengen met het geloof in God, de joodse traditie. Zoals christelijke gezinnen in onze tijd dat ook proberen te doen.

Vertel het verhaal over Simeon en Hanna. Dit leent zich voor een beeldende weergave en beschrijving. Nodig de gemeente gerust uit om zich in te leven in wat er gebeurt.

Bijvoorbeeld (in het kort): Jozef en Maria gingen de tempel binnen. Dit was heel wat, na 40 dagen! Hoe zouden ze zich gevoeld hebben?

Ze ontmoeten Simeon, een oude man. Wat zouden Maria en Jozef gedacht hebben?

Ik ga dit verder niet voorschrijven – jullie kunnen zelf je verbeelding gebruiken en zo het verhaal tot leven en dicht bij de mensen brengen.

Nadat je de bijbelse scène beeldend beschreven hebt, kun je vragen: wie ben jij in dit verhaal? Bij wie voel jij je het meeste betrokken? Je zou het schilderij van Rembrandt kunnen gebruiken. Als je een beamer hebt kan je het laten zien in de kerk. En bv. inzoomen op de verschillende mensen, zoals Hanna. Of je kan het zelf beschrijven. Deze manier van bijbellezen en ook preken

gaat terug op de Ignatiaanse traditie van bidden en bijbel lezen
<https://www.ignatiaansbidden.org/ignatiaans-gebed-spiritualiteit>

En het sluit ook aan bij wat Brueggemann noemt de 'Imagination'. Hij bedoelt dit op een theologische manier: je profetisch voorstellen wat de wereld zou kunnen en moeten zijn vanuit Gods perspectief. Maar als je deze 'imagination' bij gewone gemeenteleden tot leven wil brengen is het verbeeldende preken een goede manier!

Als je de gemeente uitnodigt zich te identificeren met verschillende figuren, kun je ze een beetje beschrijven, Simeon – vroom en rechtvaardig, vol verlangen naar de Messias. We hebben allemaal een Simeon nodig in ons leven, in de kerk, iemand met levenservaring, en kennis van de wereld. Beschrijf ook kort Hanna en hoe zij God diende in de tempel. Simeon en Hanna waren mensen die *'at the right time in the right place'* waren. Kunnen wij zulke mensen zijn? Beschrijf ook Maria en Jozef.

Afhankelijk van de gemeente kun je natuurlijk een stuk dieper gaan en inhoudelijk het lied van Simeon weergeven, de woorden van Hanna en de verbazing van Maria en Jozef. Al het materiaal daarvoor is boven in paragraaf 2 en 3 gegeven.

Connectie met het leven en de wereld

Hier zijn heel veel mogelijkheden. Als we zo Simeon en Hanna leren kennen, moeten we misschien wel aan andere mensen denken in onze tijd die iets zagen van Gods aanwezigheid in deze wereld. Ik denk nu vooral even aan oudere mensen zoals Simeon en Hanna, in ons eigen leven (vraag de gemeente of zij Simeons en Hannas kennen of zelfs zijn). We kunnen ook denken aan mensen in de samenleving:

Moeder Teresa, die Jezus herkende in haar werk met de allerarmste mensen.

In Engeland was er een honderdjarige, *captain Tom*, die een paar maanden geleden bijna 33 miljoen pond inzamelde voor de gezondheidszorg.

David Attenborough, een 93 jarige natuurlijke historicus die 'ziet' dat de schepping ten onder gaat als we als mensheid niet radicaal ons gedrag veranderen.

Zelf vind ik een mooie vergelijking met Simeon, dominee Jesse Jackson in Amerika. Toen Obama tot predikant verkozen was, nu al weer 12 jaar geleden, zagen wij deze destijds 68 jarige man Jesse Jackson met tranen in zijn ogen. Na al het wachten en lijden, was eindelijk het profetische visioen van Martin Luther King om een Afrikaans-Amerikaanse president te hebben vervuld.

Wat nu?

Met kerst hebben we gevierd dat Jezus geboren is. Wat nu? Heeft die geboorte van Jezus verschil gemaakt in de wereld? De wereld is verlost van de eenzaamheid. God is Jezus (Immanuel) en gaat met ons mee in het lijden en leidt ons een hoopvolle toekomst in. Ik zou zelf eindigen met de tekst uit Filippenzen 2 en noemen dat we in Christus verlost zijn **van....** maar ook verlost zijn **tot/voor.....**

We zijn verlost om God te dienen in de wereld, het goede nieuws van Jezus te delen. In de beelden van het verhaal kunnen we het zo weer geven:

De roeping is voor ons om scherper/dieper te zien, net als Simeon en Hanna
De roeping is voor de kerk, om, zoals de tempel een plek te bieden voor visionaire mensen
De roeping is, zoals Maria en Jozef met Jezus te leven en hem nabij te blijven van kribbe naar kruis, in vallen en opstaan, in de dood en de opstanding.

Het nieuwe leven met Jezus is een hoopvol leven dat nieuwe mogelijkheden, nieuwe visie, nieuwe ideeën, nieuwe voornemens, een nieuwe gemeenschap, een vernieuwde kerk, een hernieuwde toewijding aan de schepping en aan zending biedt. We spelen allemaal een rol, we horen er allemaal bij. Afhankelijk van de gemeente en context zijn er genoeg dingen aan te geven hier, vooral op de drempel naar het nieuwe jaar.

[5] met het oog op de eredienst: liturgische suggesties

- Psalm 27, 98, 130, 145.
- Zo laat Gij, Heer, uw knecht, LvdK 68
- Christus met eer gekroonde, LvdK 158
- Komt ons in diepe nacht ter ore, LvdK 160
- Nu is het woord gezegd, Nieuwe Liedboek 159a, Weerklank 49
- Nu laat Gij, Heer, mij gaan 159 b
- Mijn hart wacht stil op u, o Heer Weerklank 454
- Zoon van God en Zoon des mensen, Zingende Gezegend 140
- Heer Jezus, als een licht zijt Gij, Zingende Gezegend 281
- licht uit licht, uit God geboren, Zingende Gezegend 310

Bijlagen:

- **Malcolm Guite** <https://malcolmguite.wordpress.com/2012/01/27/a-sonnet-for-candlemas/>
*They came, as called, according to the Law.
Though they were poor and had to keep things simple,
They moved in grace, in quietness, in awe,
For God was coming with them to His temple.
Amidst the outer court's commercial bustle
They'd waited hours, enduring shouts and shoves,
Buyers and sellers, sensing one more hustle,
Had made a killing on the two young doves.
They come at last with us to Candlemas
And keep the day the prophecies came true
We glimpse with them, amidst our busyness,
The peace that Simeon and Anna knew.
For Candlemas still keeps His kindled light,
Against the dark our Saviour's face is bright.*
- **Preek van Stanley Hauerwas**
<https://faithandleadership.com/stanley-hauerwas-recognizing-jesus>
- **Tom Wright, Luke for Everyone p. 24-27**